

FOSSIELE PADDESTOELEN

door G.H. Ligierink

Hoewel het voorkomen van gefossileerde paddestoelen in de veenstreken niet zo'n erg grote zeldzaamheid schijnt te zijn geweest, was me het bestaan van deze dingen een paar jaar geleden nog onbekend. Omdat ik vermoed dat dit tot vandaag toe met heel wat lezers het geval zal zijn, lijkt het me van belang, iets over deze fossiele zwammen mee te delen.

Zomer 1960 zwierf ik in het Overijsselse veen in de buurt van het veenreservaat van het Staatsbosbeheer aan de Engbertsdijk (in de driehoek Kloosterhaar-Bruinehaar-Sibculo). Turfgravers vertelden me, dat ze wel eens hoeven vonden van voorwereldlijke dieren. Eén van hen was even zeker als nauwkeurig in zijn verhaal. Hij had er twee gevonden, vrij dicht bij elkaar. Aan zijn kameraden had hij voorspeld, dat ze die van de twee andere poten op een paar meter afstand zouden vinden, omdat het beest bij zijn dood 'de vier' natuurlijk had gestrekt. De beide andere hoeven werden prompt gevonden en men had berekend, dat het monster ongeveer vier meter lang moest zijn geweest...

Eén van deze 'hoeven' kon ik achterhalen bij een van de mensen aan huis. Een ander exemplaar haalde ik uit een laagje woudveen, dat nog onvergraven op de 'haverstro-laag' aanwezig was. Na een nader onderzoek moest ik de mannen hun illusie ontnemen. De dingen hadden inderdaad een hoefvorm, maar op de doorsnee was de cellenbouw van een buiszwam duidelijk te zien. Bovendien zat op de plaats waar de zwam aan de boom had vastgezet nog een strookje berkebast (zie de foto).

Het lijkt me vrij zeker, dat we bij deze twee exemplaren te doen hebben met *Polyporus igniarius*, de zogenaamde vuurzwam. Volgens het Paddestoelenboek van Cool- van der Lek komt deze soort in zijn recente vorm meest voor op wilgen en abelen. Grappig genoeg bracht een jonge natuurvriend me deze week een mooie, oude vuurzwam mee van La Courtine uit Frankrijk, waar hij het 20 cm. brede ding tijdens een oefening met veel moeite van een dode berk had losgescheurd. De fossiele exemplaren zijn iets samengedrukt en hebben een doorsnee van ca. 17 cm. Doordat de dingen zo buitengewoon hard worden kunnen we ze in fossiele staat in het veen aantreffen. Elk jaar zet er zich aan de onderkant een nieuwe laag buiscellen af, zodat de zwam op doorsnee 'jaarringen' te zien geeft. De franse vuurzwam heeft elf jaarringen. De fossiele hebben er resp. 7 en 9.

De berken waaraan ze ter plaatse gegroeid zijn behoren stratigrafisch tot de middelste stobbenhorizon, die klimatologisch nog tot het boreaal gerekend wordt. Ze hebben dus vrij zeker een zeven à achtduizend jaar in het veen gelegen. Het in het Atlanticum gevormde oude mosveen ligt er boven, terwijl de 'hoeven'-laag rust op een laag zeggen- en rietveen, die de voor aanmaakdoeleinden (voorheen!) zoveel gebruikte haverstroturf levert

Fossiele vuurzwammen
bovenvlak en aanhechtingsvlak
(foto: Ligierink)